

Судакъ - Нѣмецкая колонія.

НЕМЦЫ КРЫМА – ИСТОРИЯ В ОТКРЫТКАХ

Німці Криму – історія в листівках • Krim-Deutsche – Ihre Geschichte in Postkarten

На лицьовому боці обкладинки: Німецька колонія Судак (Судак-фортеця, нині територія м. Судака). Загальний вигляд на фоні Судакської фортеці. Листівка, поч. ХХ ст.

© КРУ «Етнографічний музей»

На лицевой стороне обложки: Немецкая колония Судак (Судак-крепость, ныне – территория г. Судак). Общий вид на фоне Судакской крепости. Открытка, нач. ХХ в.

© КРУ «Этнографический музей»

Auf der Vorderseite des Umschlags: Deutsche Kolonie in Sudak (Festung Sudak, heute Stadtgebiet Sudak). Ansicht mit der Festung Sudak im Hintergrund. Postkarte, Anfang des 20. Jh.

© «Ethnographisches Museum», Einrichtung der Republik Krim.

© КРУ «Етнографічний музей». №№ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19

© КРУ «Этнографический музей». №№ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19

© «Ethnographisches Museum», Einrichtung der Republik Krim. №№ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19

© КРУ «Керченський історико-культурний заповідник». № 20

© КРУ «Керченский историко-культурный заповедник». № 20

© «Kertsch Historische und kulturelle Reserve». Einrichtung der Republik Krim. № 20

Координатор проєкта: Владимир Лейсле

Редактор-составитель: Юрий Лаптев

Перевод: Анне Леман и Маргарете Барие (німецький язык), Анжела Меркешкина и Лидия Маркович (український язык)

Дизайн: Антон Прокофьев

Напечатано ЧП Сидорина, тираж 1000 экз.

Вашій увазі пропонується унікальна колекція поштових листівок з історії та культури німців Криму.

Переселення німців на півострів розпочалося з кін. XVIII – поч. XIX ст., але офіційно зареєстровані колонії з'явилися в 1804–1805 рр.: у Феодосійському повіті – Судак, Гейльбрун, Герценберг і Цюрихталь, у Сімферопольському – Нейзац, Фриденталь і Розенталь, у 1811 р. заснована колонія Кроненталь. Переселення йшло з різних земель Німеччини, а також Швейцарії та Австрії. До 1860 р. на півострові вже було 45 населених пунктів з німецьким населенням. У 60–70-і рр. XIX ст. уряд знову вирішив запросити колоністів для освоєння кримських земель. Від цього часу починається другий етап переселення німців, головним чином з материкової частини Таврійської губернії.

За даними перепису 1897 р., в Криму проживало 31591 німець (5,8% від загального числа населення), з них 30027 осіб – сільські жителі. Приблизно 80% були середняками і заможними селянами-власниками, 17% – безземельними селянами і бл. 3% – великі землевласники. На поч. XX ст. в Криму

Вашему вниманию представляется уникальная коллекция почтовых открыток по истории и культуре немцев Крыма.

Переселение немцев на полуостров началось с кон. XVIII – нач. XIX вв., но официально зарегистрированные колонии появились с 1804–1805 гг.: в Феодосийском уезде Судак, Гейльбрун, Герценберг и Цюрихталь, в Симферопольском – Нейзац, Фриденталь и Розенталь, в 1811 г. основана колония Кроненталь. Переселение шло из различных земель Германии, а также Швейцарии и Австрии. К 1860 г. на полуострове уже было 45 населенных пунктов с немецким населением. В 60–70-е гг. XIX в. правительство вновь решило пригласить колонистов для освоения крымских земель. С этого времени начинается второй этап переселения немцев, главным образом из материковой части Таврической губернии.

По данным переписи 1897 г. в Крыму проживало 31591 немец (5,8% от общего числа населения), из них 30027 человек являлись сельскими жителями. Приблизительно 80% являлись середняками и зажиточными крестьянами-собственниками, 17% – безземельными крестьянами и ок. 3% – крупные землевладельцы. В нач. XX в. в

Vor sich sehen Sie eine einzigartige Sammlung von Postkarten über die Geschichte und Kultur der Deutschen auf der Krim.

Die Besiedelung der Halbinsel durch Deutsche begann Ende des 18. Jh. bis Anfang des 19. Jh., doch offiziell registrierte Kolonien entstanden ab 1804-1805 im Landkreis (Ujesd) Feodosia in Sudak, Heilbrunn, Herzenberg und Zürichthal, im Landkreis Simferopol in Neusatz, Friedenthal und Rosenthal, und 1811 wurde die Kolonie Kronenthal gegründet.

Die Übersiedelung erfolgte aus verschiedenen Teilen Deutschlands, aber auch der Schweiz und Österreichs. 1860 existierten auf der Halbinsel bereits 45 Siedlungen mit deutscher Bevölkerung. In den 60er und 70er Jahren des 19. Jh. beschloss die Regierung abermals Kolonisten zur Erschließung der Gebiete auf der Krim einzuladen. Damit begann die zweite Etappe der Übersiedelung von Deutschen, hauptsächlich aus den Festlandsgebieten des Gouvernements Taurien.

Nach einer Zählung von 1897 lebten auf der Krim 31.591 ethnische Deutsche (5,8% der Gesamtbevölkerung), von denen 30.027 Personen auf dem Land lebten. Etwa 80% von ihnen waren mittlere und wohlhabende Bauern mit Landbesitz, 17% waren landlose Bauern und etwa 3% waren Bauern mit sehr großen Ländereien. Zu

було 186 євангелічно-лютеранських громад (20313 осіб), 22 католицькі громади (5063 особи), 29 менонітських громад (3260 осіб) і 10 сепаратистських громад (1575 осіб), а серед міських жителів зустрічалися люди, які прийняли православ'я.

Основними галузями господарства і заняттями німців були землеробство (хліборобство), скотарство і свиначство.

Від 1897 р. по 1941 р. чисельність німецького населення збільшувалася, наприклад, 1921 р. – 42 547 осіб і 1939 р. – 51 299 осіб.

У серпні-вересні 1941 р. з Криму було виселено бл. 50 тис. німців, а з урахуванням змішаних шлюбів ця цифра збільшується до 61,2 тис. осіб, а в 1944 р. – наступна хвиля виселення.

За даними перепису населення 2001 р., в Криму проживало 2790 німців.

Детальнішу інформацію про актуальні проекти німців Криму і України ви знайдете на інтернет-порталі www.deutsche.in.ua.

Юрій Лантєв

директор Кримської республіканської установи «Етнографічний музей»

Криму было 186 евангелическо-лютеранских общин (20313 человек), 22 католических общины (5063 человек), 29 меннонитских общин (3260 человек) и 10 сепаратистских общин (1575 человек), а среди городских жителей встречались люди принявшие православие.

Основными отраслями хозяйства и занятиями немцев были земледелие (хлебопашество), скотоводство и свиноводство.

С 1897 г. по 1941 г. численность немецкого населения увеличивалась, например, 1921 г. – 42 547 человек и 1939 г. – 51 299 человек.

В августе-сентябре 1941 г. из Крыма было выселено ок. 50 тыс. немцев, а с учетом смешанных браков эта цифра увеличивается до 61,2 тыс. человек, а в 1944 г. последовала вторая волна выселения.

По данным переписи населения 2001 г. в Крыму проживало 2790 немцев.

Более детальную информацию об актуальных проектах немцев Крыма и Украины вы найдете на интернет-портале www.deutsche.in.ua.

Юрий Лантєв

директор Крымского республиканского учреждения «Этнографический музей»

Beginn des 20. Jh. gab es 186 evangelisch-lutherische Gemeinden (20.313 Personen), 22 katholische Gemeinden (5063 Personen), 29 mennonitische Gemeinden (3260 Personen) und 10 unabhängige Gemeinden (1575 Personen). Von der städtischen Bevölkerung hatten auch einige den orthodoxen Glauben angenommen.

Die Hauptbetätigungsfelder waren der Ackerbau (Getreideanbau) und die Vieh- und Schweinezucht.

Von 1897 bis 1941 wuchs die Zahl der Deutschen an, so waren es z.B. im Jahr 1921 42.547 und im Jahr 1939 51.299 Personen.

Im August und September 1941 wurden etwa 50.000 Deutsche umgesiedelt und unter der Berücksichtigung von Mischehen vergrößert sich diese Zahl auf 61.200 Personen. 1944 folgte eine zweite Welle der Deportationen.

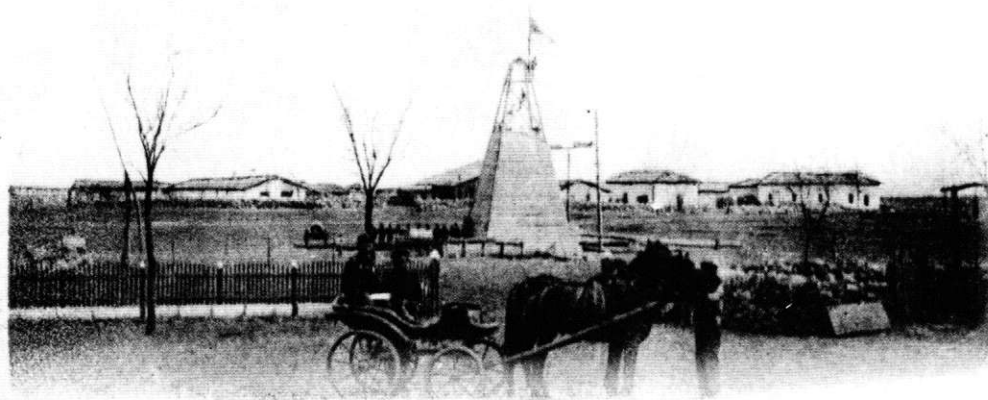
Nach einer Volkszählung von 2001 lebten zu diesem Zeitpunkt auf der Krim 2790 ethnische Deutsche.

Detailliertere Informationen zu aktuellen Aktivitäten der Deutschen auf der Krim und in der Ukraine finden Sie im Internet auf dem Portal www.deutsche.in.ua.

Juri Laptєw

Direktor der Einrichtung der Republik Krim «Ethnographisches Museum»

Gruss
aus der Krim.

Нѣмецкая колонія въ Крыму.
Deutsche Kolonie in der Krim.

ВСЕМІРНИЙ ПОЧТОВИЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

№ 1

Німецька колонія в степовій частині Криму. Листівка, поч. XX ст.

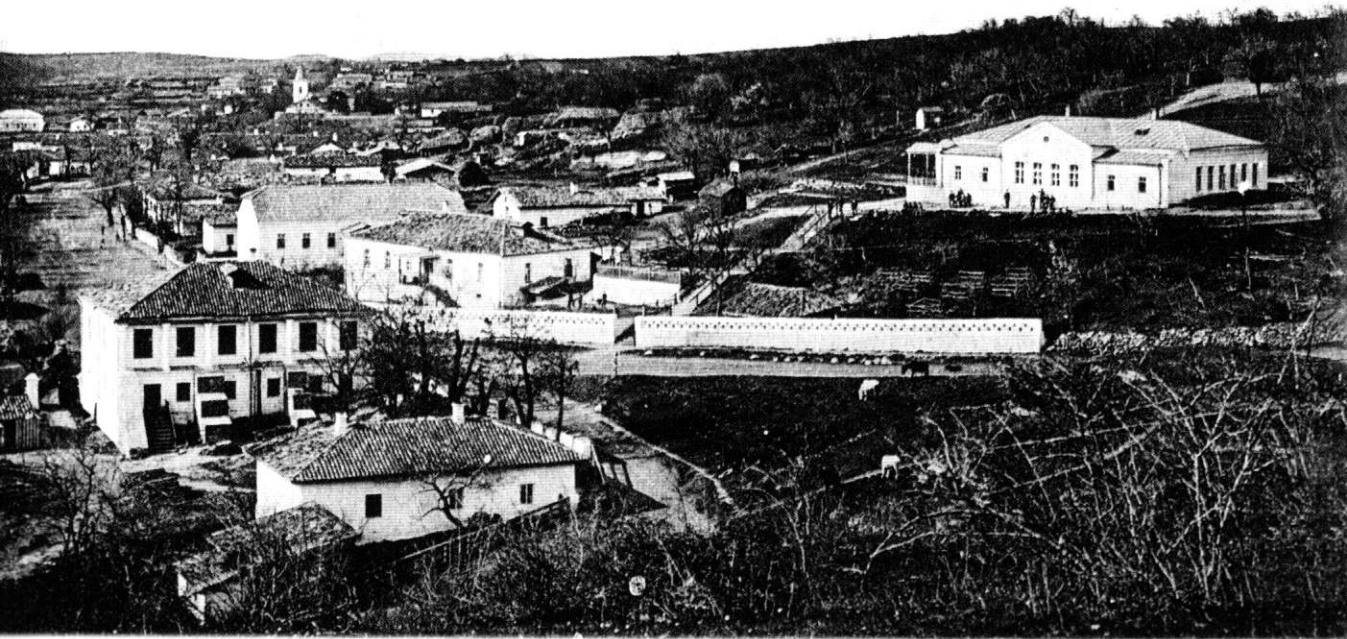
Немецкая колония в степной части Крыма. Открытка, нач. XX в.

Deutsche Kolonie im Steppenteil der Krim. Postkarte, Anfang des 20. Jh.

На этой стороне пишется только адрес. — Côté réservé exclusivement à l'adresse.

Колонія Нейзаць.

Соб. фот. Василя
въ Симферополѣ.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО.

Мѣсто
для
марки

Мѣсто для корреспонденцій

Адресъ

№ 2

Колонія Нейзац. Загальний вид селища,
праворуч – будинок Нейзацького
центрального училища (нині
с. Красногірське Білогірського району).
Листівка, 1914–1915 рр.

Колонія Нейзац. Общий вид селения,
справа – здание Нейзацкого
центрального училища (ныне
с. Красногорское Белогорского района).
Открытка, 1914–1915 гг.

Kolonie Neusatz. Gesamtansicht der
Siedlung, rechts das Gebäude der zentralen
Schule von Neusatz (heute im Dorf
Krasnogorskoje, Landkreis Belogorsk).
Postkarte, 1914–1915.

ST. PETER'S LUTHERAN CHURCH

CARTE POSTALE

№ 3

Цюріхтальська євангелічно-лютеранська
кірха, побудована в 1860 р. (нині с. Золоте
Поле Кіровського району). Листівка,
1910-і роки.

Цюрихтальская евангелическо-
лютеранская кирха, построена в 1860 г.
(ныне с. Золотое Поле Кировского
района). Открытка, 1910-е годы.

Evangelisch-lutherische Kirche in Zürichthal,
erbaut 1860 (heute im Dorf Solotoje Polje,
Landkreis Kirowskoje). Postkarte, 2.
Jahrzehnt des 20. Jh.

№ 4

Интер'єр Цюріхтальської євангелічно-лютеранської кірхи (нині с. Золоте Поле Кіровського району). Фотографія, 1914 р.

Интерьер Цюрихтальской евангелическо-лютеранской кирхи (ныне с. Золотое Поле Кировского района). Фотография, 1914 г.

Interieur der evangelisch-lutherischen Kirche in Zürichthal (heute im Dorf Solotoje Polje, Landkreis Kirowskoje). Fotografie, 1914.

За замовленням Ради німців України та завдяки фінансовій підтримці Федерального уряду Німеччини через БФ «Товариство Розвитку» Одеса/GIZ в рамках програми на користь німецької меншини України
По заказу Совета немцев Украины и при финансовой поддержке Федерального правительства Германии через БФ «Общество Развития» Одесса/GIZ в рамках программы в пользу немецкого меньшинства Украины
Im Auftrag des Rats der Deutschen der Ukraine und finanziert durch den Wohltätigkeitsfonds «Gesellschaft für Entwicklung» Odessa/GIZ im Rahmen der Förderung durch die deutsche Bundesregierung zugunsten der deutschen Minderheit in der Ukraine

с. Цюрихталъ.

Лютер. Церковно-Прих. училище.

CARTE POSTALE

№ 5

Лютеранське училище (школа)
у с. Цюріхталь (нині с. Золоте Поле
Кіровського району). Листівка, 1910-і
роки.

Лютеранское училище (школа)
в с. Цюрихталь (ныне с. Золотое Поле
Кировского района). Открытка, 1910-е гг.

Lutherische Lehranstalt (Schule) im Dorf
Zürichthal (heute das Dorf Solotoje Polje,
Landkreis Kirowskoje). Postkarte, 2.
Jahrzehnt des 20. Jh.

Крым . Цюрихталь. Немецкая образцовая школа 2ой ступ.

CARTE POSTALE

№ 6

Німецька зразкова школа 2-го ступеня в Цюріхталі (нині с. Золоте Поле Кіровського району). Школа заснована на базі Цюріхтальського центрального німецького училища, відкритого в 1905 р. Листівка, 1930-і роки.

Немецкая образцовая школа 2-ой ступени в Цюрихтале (ныне с. Золотое Поле Кировского района). Школа основана на базе Цюрихтальского центрального немецкого училища, открытого в 1905 г. Открытка, 1930-е гг.

Deutsche Musterschule der Zweiten Stufe (Mittelschule) in Zürichthal (heute das Dorf Solotoje Polje, Landkreis Kirowskoje). Die Schule wurde auf Grundlage der zentralen deutschen Schule in Zürichthal gegründet, welche 1905 eröffnet worden war. Postkarte, 1930-er Jahre.

Судаьбъ. Нѣмецкая колонія

ВСЕМІРНИЙ ПОЧТОВИЙ СОЮЗ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.
ПОЧТОВАЯ КАРТОЧКА. — CARTE POSTALE.

Для адреса.

№ 7

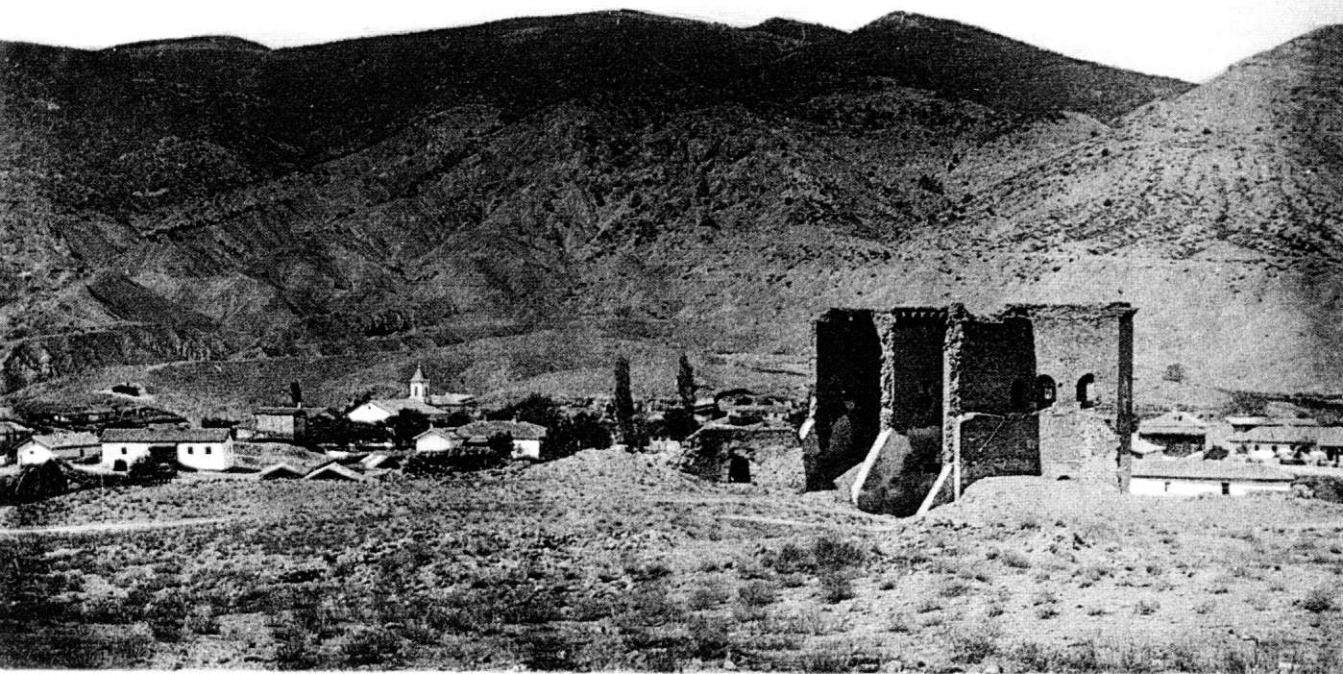
Німецька колонія Судак (Судак-фортеця,
нині територія м. Судака). Загальний
вигляд. Листівка, поч. XX ст.

Немецкая колония Судак (Судак-крепость,
ныне – территория г. Судака). Общий вид.
Открытка, нач. XX в.

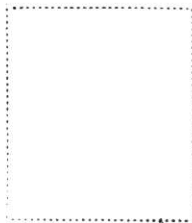
Deutsche Kolonie in Sudak (Festung Sudak,
heute Stadtgebiet Sudak). Gesamtansicht.
Postkarte, Anfang des 20. Jh.

6058

Судагъ. Общій видъ колоніи.

ВСЕМІРНИЙ ПОЧТОВИЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE RUSSIE.
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО — CARTE POSTALE

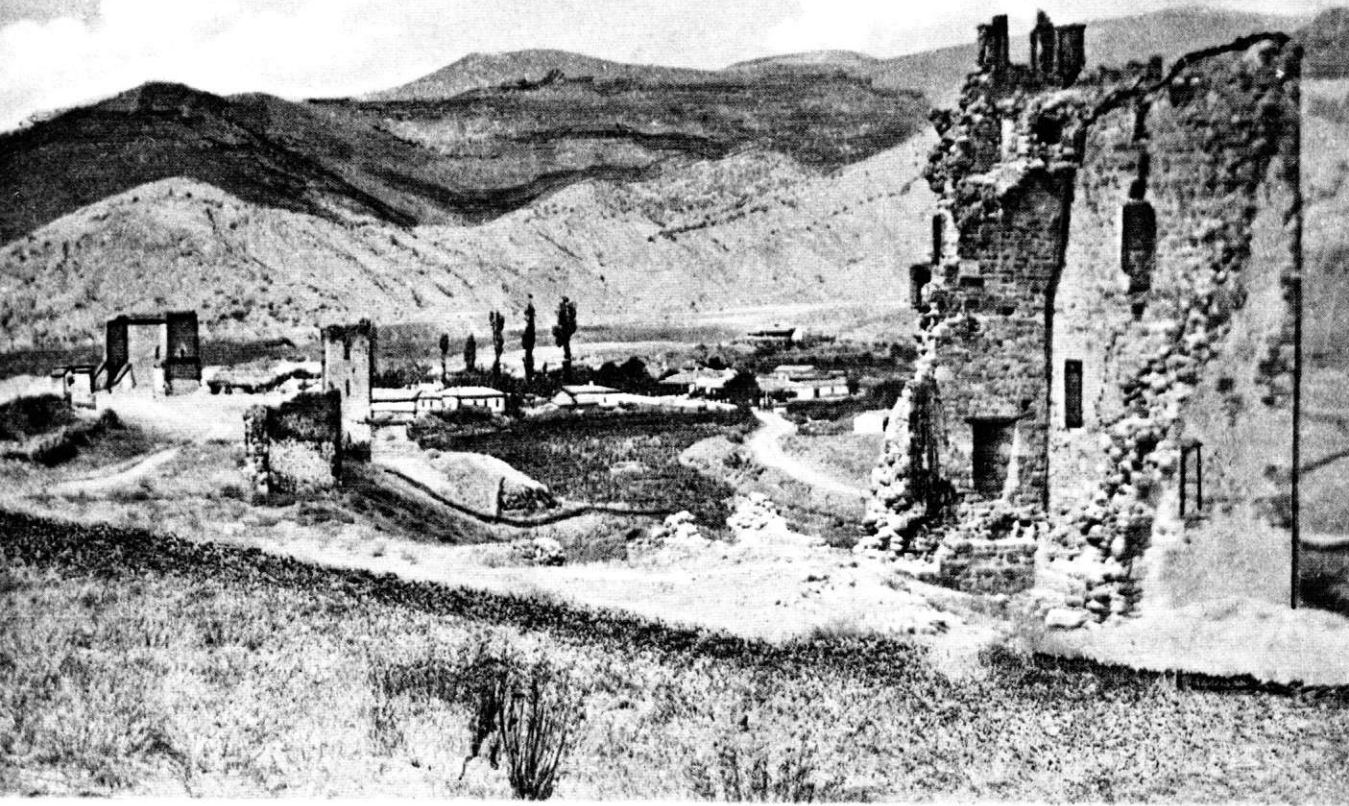
№ 8

Німецька колонія Судак (Судак-фортеця,
нині територія м. Судака). Загальний
вигляд. Листівка, поч. XX ст.

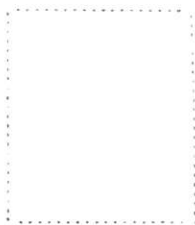
Немецкая колония Судак (Судак-крепость,
ныне – территория г. Судака). Общий вид.
Открытка, нач. XX в.

Deutsche Kolonie in Sudak (Festung Sudak,
heute Stadtgebiet Sudak). Gesamtansicht.
Postkarte, Anfang des 20. Jh.

Судаць. В'їздъ въ колонію

ВСЕМІРНИЙ ПОЧТОВИЙ СОЮЗЬ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.
ПОЧТОВАЯ КАРТОЧКА. — CARTE POSTALE.

Для адреса.

6057

Изданіе И. А. Триндафилло. 40

№ 9

Німецька колонія Судак (Судак-фортеця,
нині територія м. Судака). В'їзд з боку
фортеці. Листівка, поч. ХХ ст.

Немецкая колония Судак (Судак-крепость,
ныне – территория г. Судак). Въезд со
стороны крепости. Открытка, нач. ХХ в.

Deutsche Kolonie in Sudak (Festung
Sudak, heute Stadtgebiet Sudak). Zufahrt
von der Seite der Festung. Postkarte,
Anfang des 20. Jh.

Судакъ. Колонія.

ВСЕМІРНИЙ ПОЧТОВИЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE RUSSIE.
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО — CARTE POSTALE

№ 10

Німецька колонія Судак (Судак-фортеця,
нині територія м. Судака). В'їзд
центральною вулицею. Листівка,
поч. XX ст.

Немецкая колония Судак (Судак-крепость,
ныне – территория г. Судака). Въезд по
центральной улице. Открытка, нач. XX в.

Deutsche Kolonie in Sudak (Festung Sudak,
heute Stadtgebiet Sudak). Zufahrt über die
zentrale Straße. Postkarte, Anfang des 20. Jh.

Four sets of horizontal dashed lines, each set consisting of two parallel lines, providing space for an address or message.

Судаць. - Улица въ колоніи.

ВСЕМІРНИЙ ПОЧТОВИЙ СОЮЗЪ. РОССИЯ
UNION POSTALE UNIVERSELLE RUSSIE.
ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

Мѣсто
для
марки

Мѣсто для корреспонденціи

Адресъ

№ 11

Німецька колонія Судак (Судак-фортеця,
нині територія м. Судака). Загальний
вигляд частини колонії. Листівка,
поч. XX ст.

Немецкая колония Судак (Судак-крепость,
ныне – территория г. Судака). Общий вид
части колонии. Открытка, нач. XX в.

Deutsche Kolonie in Sudak (Festung Sudak,
heute Stadtgebiet Sudak). Teilansicht der
Kolonie. Postkarte, Anfang des 20. Jh.

За замовленням Ради німців України та завдяки фінансовій підтримці Федерального уряду Німеччини через БФ «Товариство Розвитку» Одеса/GIZ в рамках програми на користь німецької меншини України
По заказу Совета немцев Украины и при финансовой поддержке Федерального правительства Германии через БФ «Общество Развития» Одесса/GIZ в рамках программы в пользу немецкого меньшинства Украины
Im Auftrag des Rats der Deutschen der Ukraine und finanziert durch den Wohltätigkeitsfonds «Gesellschaft für Entwicklung» Odessa/GIZ im Rahmen der Förderung durch die deutsche Bundesregierung zugunsten der deutschen Minderheit in der Ukraine

Судагъ.
Кирка въ колоніи

ПОЧТОВАЯ КАРТОЧКА.

№ 12

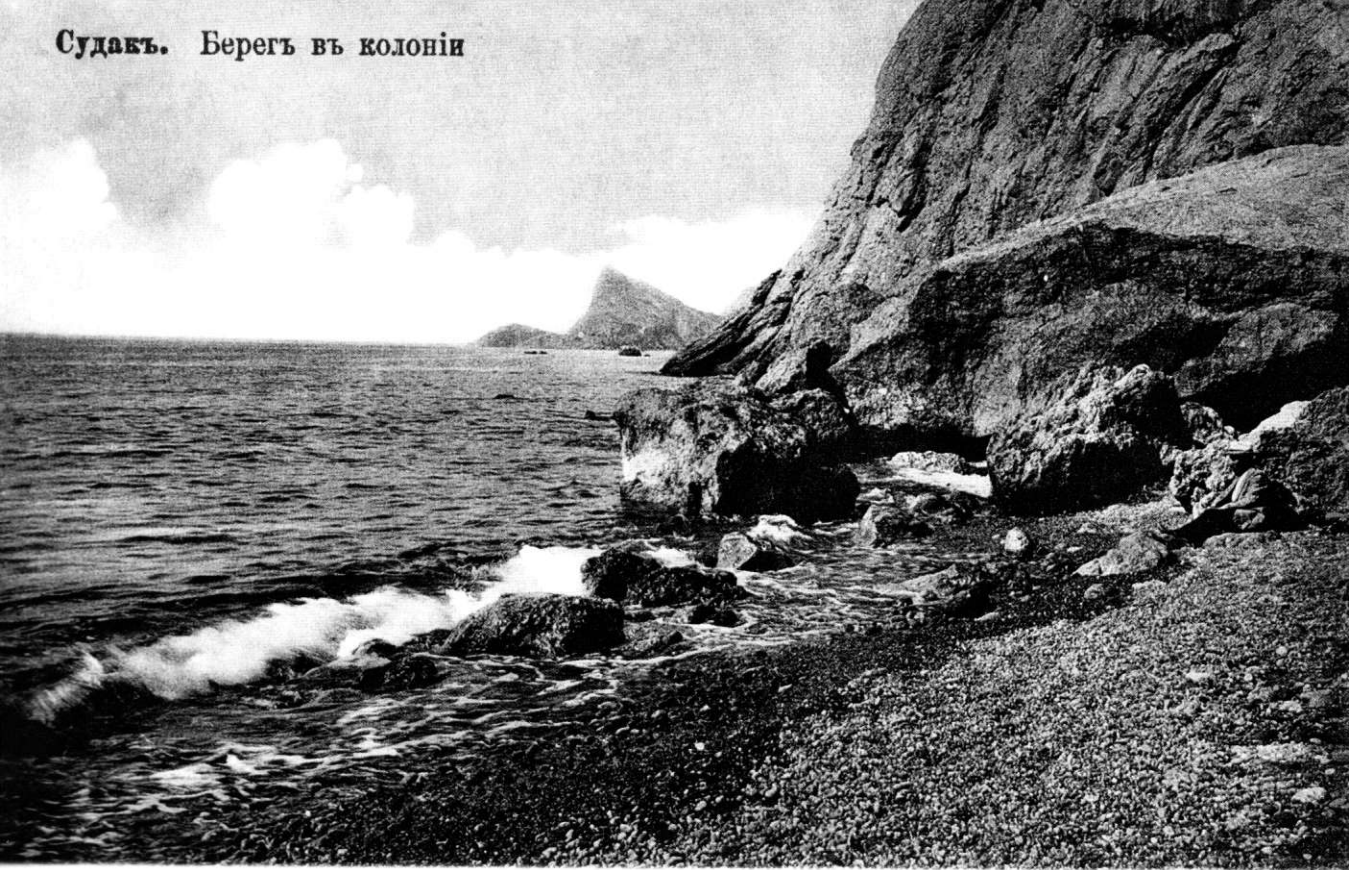
Німецька колонія Судак (Судак-фортеця, нині територія м. Судака). Загальний вигляд церковного двору, ліворуч – євангелічно-лютеранська кірха (молитовний будинок), новий будинок, побудований у 1878 р. Листівка, поч. XX ст.

Немецкая колония Судак (Судак-крепость, ныне – территория г. Судака). Общий вид церковного двора, слева – евангелическо-лютеранская кирха (молитвенный дом), новое здание построено в 1878 г. Открытка, нач. XX в.

Deutsche Kolonie in Sudak (Festung Sudak, heute Stadtgebiet Sudak). Gesamtansicht des kirchlichen Hofes, links die evangelisch-lutherische Kirche (Gebetshaus); Das neue Gebäude war 1878 erbaut worden. Postkarte, Anfang des 20. Jh.

Ф Ш М 119761

Судабъ. Берегъ въ колоніи

ПОЧТОВАЯ КАРТОЧКА.

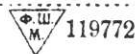

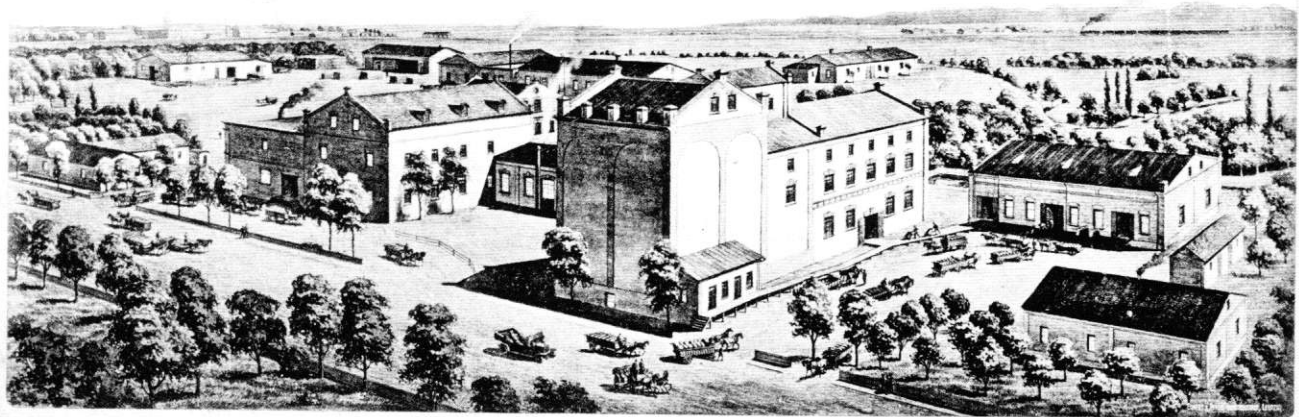
№ 13

Берег у колонії Судак (Судак-фортеця,
нині територія м. Судака). Листівка,
поч. XX ст.

Берег в колонии Судак (Судак-крепость,
ныне – территория г. Судака). Открытка,
нач. XX в.

Küste in der Kolonie Sudak (Festung Sudak,
heute Stadtgebiet Sudak). Postkarte, Anfang
des 20. Jh.

КРУПЧАТНАЯ ВАЛЬЦОВАЯ МЕЛЬНИЦА
ПЕТРА ДАВИДОВИЧА УНРАУ
ДЕР СПАТЬ ПРИ СТ САРАБУЗЬ ЮЖН Ж Д.

CARTE POSTALE

№ 14

Крупчатий вальцовий млин П. Д. Унрау
в сел. Спат (нині – територія
смт Гвардійське Сімферопольського
району). Листівка, поч. XX ст.

Крупчатная вальцовая мельница
П. Д. Унрау в дер. Спат (ныне – территория
пгт Гвардейское Симферопольского
района). Открытка, нач. XX в.

Walzenmühle für Auszugsmehl von Peter
David Unrau im Dorf Spat (heute in der
städtischen Siedlung Gwardejskoje,
Landkreis Simferopol). Postkarte, Anfang
des 20. Jh

№ 2. Симферополь.
Немецкая кирка.

ВСЕМІРНИЙ ПОЧТОВИЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

№15

Сімферопольська євангелічно-лютеранська кірха, побудована в 1841 р. (нині м. Сімферополь, вул. Карла Маркса, 27).
Листівка, 1902 р.

Симферопольская евангелическо-лютеранская кирха, построена в 1841 г. (ныне – г. Симферополь, ул. Карла Маркса, 27).
Открытка, 1902 г.

Evangelisch-lutherische Kirche in Simferopol, erbaut im Jahr 1841 (heute in der Stadt Simferopol, ul. Karla Marksa 27). Postkarte,
1902.

На этой стороне пишется только адрес. — Côté réservé exclusivement à l'adresse.

№ 6. Симферополь.

Училище при Лютеранской Церкви.

ВСЕМІРНИЙ ПОЧТОВИЙ СОЮЗЪ. РОССІЯ.
UNION POSTALE UNIVERSELLE. RUSSIE.

ОТКРЫТОЕ ПИСЬМО. — CARTE POSTALE.

№ 16

«Церковный будинок» при лютеранській кірсі в Сімферополі, що складався з училища і житлових квартир. Побудований у 1901 р. (нині м. Сімферополь, вул. К. Лібкнехта, 16). Листівка, поч. ХХ ст.

«Церковный дом» при лютеранской кирхе в Симферополе, включавший училище и жилые квартиры, построен в 1901 г. (ныне – г. Симферополь, ул. К. Либкнехта, 16). Открытка, нач. ХХ в.

Gemeindehaus bei der lutherischen Kirche in Simferopol, welches eine Schule und Wohnungen beherbergte, erbaut 1901 (heute in der Stadt Simferopol, ul. K. Libknechta 16). Postkarte, Anfang des 20. Jh.

На этой стороне пишется только адресь – Côté réservé exclusivement à l'adresse.

16172

Die kath. Kirche in Alexandrovka, Krim.

ПОЧТОВАЯ КАРТОЧКА. CARTE POSTALE.

№ 17

Католицький храм у с. Олександрівка
(Красногвардійський район). Листівка,
1911–1912 рр.

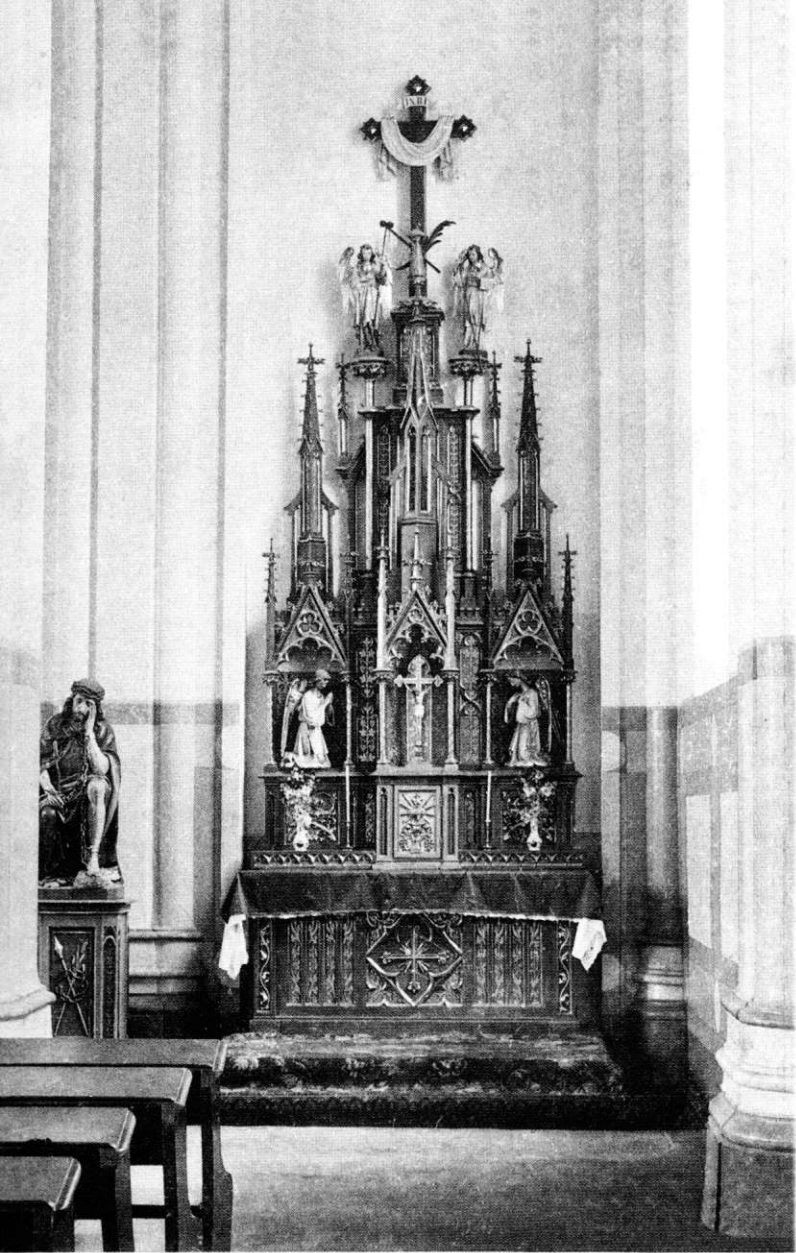
Католический храм в с. Александровка
(Красногвардейский район). Открытка,
1911–1912 гг.

Katholische Kirche im Dorf Alexandrowka
(Landkreis Krasnogwardejskoje). Postkarte,
1911–1912.

Изд. В. Роллеръ, Джанкой.

ФОТОТІЩА ШЕРЕРЪ, НАВГОЛЬЦЪ И КО., МОСКВА.

За замовленням Ради німців України та завдяки фінансовій підтримці Федерального уряду Німеччини через БФ «Товариство Розвитку» Одеса / GIZ в рамках програми на користь німецької меншини України.
По заказу Совета немцев Украины и при финансовой поддержке Федерального правительства Германии через БФ «Общество Развития» Одесса / GIZ в рамках программы в пользу немецкого меньшинства Украины.
Im Auftrag des Rats der Deutschen der Ukraine und finanziert durch den Wohltätigkeitsfonds »Gesellschaft für Entwicklung« Odessa / GIZ im Rahmen der Förderung durch die deutsche Bundesregierung zugunsten der deutschen Minderheit in der Ukraine.

Christusaltar in der Alexandrovkaer Kirche.

ПОЧТОВАЯ КАРТОЧКА. CARTE POSTALE.

№ 18

Вівтар Христа в Олександрівському
католицькому храмі (Красногвардійський
район). Листівка, 1911–1912 рр.

Алтарь Христа в Александровском
католическом храме (Красногвардейский
район). Открытка, 1911–1912 гг.

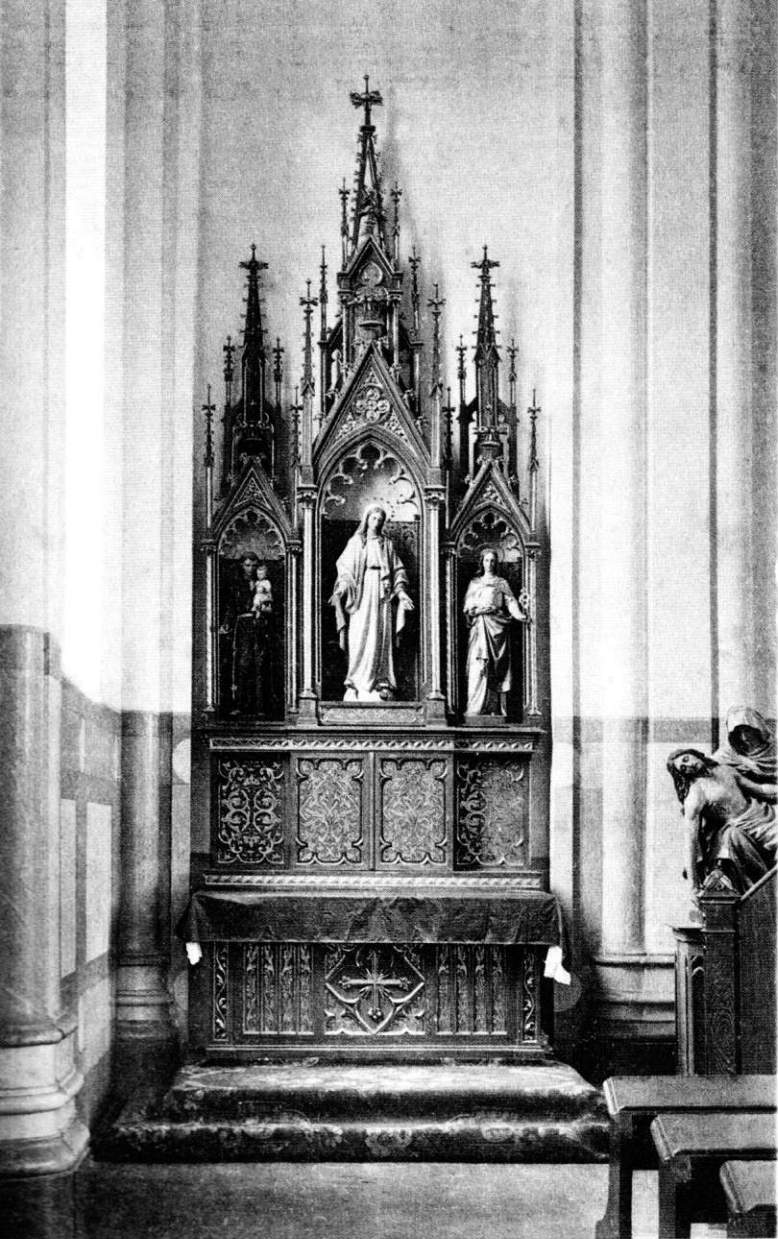
Christus-Altar in der katholischen Kirche in
Alexandrowka (Landkreis
Krasnogwardejskoje). Postkarte, 1911–1912.

Изд. В. Роллеръ, Джанкой.

ФОТОПШНЯ ШЕРЕРЪ, ПИБГОЛЬЦЪ И КО., МОСКВА.

За замовленням Ради німців України та завдяки фінансовій підтримці Федерального уряду Німеччини через БФ «Товариство Розвитку» Одеса/GIZ в рамках програми на користь німецької меншини України
По заказу Совета немцев Украины и при финансовой поддержке Федерального правительства Германии через БФ «Общество Развития» Одесса/GIZ в рамках программы в пользу немецкого меньшинства Украины
Im Auftrag des Rats der Deutschen der Ukraine und finanziert durch den Wohltatigkeitsfonds «Gesellschaft für Entwicklung» Odessa/GIZ im Rahmen der Förderung durch die deutsche Bundesregierung zugunsten der deutschen Minderheit in der Ukraine

Muttergottesaltar in der Alexandrovkaer Kirche.

ПОЧТОВАЯ КАРТОЧКА. CARTE POSTALE.

№ 19

Вівтар Божої Матері в Олександрівському католицькому храмі (Красногвардійський район). Листівка, 1911–1912 рр.

Алтарь Божьей Матери в Александровском католическом храме (Красногвардейский район). Открытка, 1911–1912 гг.

Altar der Muttergottes in der katholischen Kirche in Alexandrowka (Landkreis Krasnogwardejskoje). Postkarte, 1911–1912.

Изд. В. Роллеръ, Джанкой.

ФОТОТИПНИЯ ШЕРЕРЪ, НАБГОЛЬЦЪ И КЪ., МОСКВА.

За замовленням Ради німців України та завдяки фінансовій підтримці Федерального уряду Німеччини через БФ «Товариство Розвитку» Одеса/GIZ в рамках програми на користь німецької меншини України
По заказу Совета немцев Украины и при финансовой поддержке Федерального правительства Германии через БФ «Общество Развития» Одесса/GIZ в рамках программы в пользу немецкого меньшинства Украины
im Auftrag des Rats der Deutschen der Ukraine und finanziert durch den Wohltätigkeitsfonds «Gesellschaft für Entwicklung»-Odessa/GIZ im Rahmen der Förderung durch die deutsche Bundesregierung zugunsten der deutschen Minderheit in der Ukraine

№ 20

Керченська євангелічно-лютеранська кірха
Св. Миколи. Зведена у 1904–1908 рр.
Фотографія, 1910-і роки.

Керченская євангеліческо-лютеранская
кірха Св. Николая. Строилась в 1904–1908 гг.
Фотографія, 1910-е гг.

Evangelisch-lutherische Nikolaikirche in
Kertsch. Erbaut 1904–1908. Fotografie, 2.
Jahrzehnt des 20. Jh.